

I 1849 fik Husmændene lykkeligvis politisk Valgret, og denne Valgret have de hidtil, næsten uafbrudt hidtil, brugt til at støtte Gaardmændene i disses politiske Bestræbelser. Naar Gaardmændene nu, da de have Magten, ikke med god Villie og af al Evne ville arbejde for at højne Husmændenes og Landarbejdernes Kaar, ville sikkert Husmænd og Landarbejdere se, at de maa benytte deres politiske Valgret til selv at fremme deres Interesser og højne deres Kaar, og de ere nok til, naar de benytte deres politiske Valgret, at gennemføre deres Krav. De have ogsaa begyndt selvstændigt at arbejde for deres Interesser; de have dannet deres Hypotekforening, hvor de ordne deres Kreditforhold saaledes, at de ogsaa kunne faa 2den Prioritet paa rimelige og lempelige Vilkaar. Tidligere var det saaledes, at naar en Husmand havde faaet sit Kreditforeringslaan paa 1ste Prioritet, skulde han næsten tigge sig til hos private at faa Laan paa 2den og 3die Prioritet, naar han havde Brug for Penge, han maatte i Regelen tage disse Laan paa kort Opsigelse og mod høj Rente. Det er en Forbedring, som kan blive af megen Betydning for vor Husmandsstand, at de nu have faaet dannet deres egen Hypotekforening. Det er et af de første Udslag af deres Selvstændighed gennem deres Organisation. De ere nu ved at danne deres egen Brandforsikring, og disse Bestræbelser haaber jeg ogsaa ville blive mødte med al mulig Sympati fra den højtærede Regerings Side, i hvert Fald vil ingen Regering kunne smykke sig med Navn af Venstre eller demokratisk, naar den ikke vil imødekomme saa vidt muligt, endog i den videst mulige Udstrækning, eventuelle Krav, som rejses fra Husmændenes Side om at forbedre deres økonomiske Kaar ved selvstændig Organisation. Husmændene ville ogsaa kræve en Revision af Tyendeloven i virkelig frisindet Aand, og de ville kræve Ulykkesforsikring for Landarbejdere.

Husmændenes Maal er i samlet Sum: lige borgerlige Rettigheder med alle andre og let Adgang til dyrkbar Jord, og disse to Krav ville de tvinge igennem. Hvis man i denne Samling slutter Forlig om den kommunale Valgret og narrer dem for den lige medborgerlige Ret i kommunal Henseende, skulle De faa at se, at dette Befolkningslag vil rejse sig og fordre sit Krav gennemført, og at disse Folk ikke ville helme, før de virkelig have naaet deres Maal. De kræve ogsaa Adgang til Jord, og denne Adgang til Jord burde na-

turligt hænge sammen med Ophævelsen af den nuværende Len- og Stamhusbesiddelse og det fideikommissariske Baand paa Jorden, for det er ikke saa nyttigt — det pegede jeg allerede paa i Fjor —, at vi faa udstykket de middelstore Ejendomme til smaa Ejendomme, medens de største bestandig vokse. Det er de største, der burde udstykkes, og det kan ikke ske, før de fideikommissariske Baand haves, og dette vil blive et levende Krav fra Husmandsstandens Side.

Naar jeg i Gaar talte om Fæsteforholdet, talte jeg dels om et offentligt og dels om et privat Fæsteforhold, som i Aarenes Løb var blevet misbrugt, og jeg adværer imod at antage alt Livsfæste for at være en ubrugelig Besiddelsesform af Jord, fordi det gamle Livsfæste var blevet misbrugt. Der er intet i Vejen for, at man kan organisere et offentligt Fæste, som kan være særdeles nyttigt, og jeg henpeger i den Henseende paa de Tanker, som den højtærede Finansminister ikke alene har udkastet, men ogsaa i en Pjece nøje formuleret, og som jeg tror ere sunde og gode, og som jeg ogsaa tror, vor Husmandsstand efterhaanden vil komme ind paa.

De Udtalelser, som i Gaar bleve fremsatte af det ærede Medlem for Løvel (Anders Nielsen), give mig ikke Anledning til mange Modbemærkninger, det var i Sandhed en tynd Te, det ærede Medlem for Løvel serverede det høje Ting, og det viser sig ogsaa, at den væsentligste Del var kogt paa saa gamle og brugte Blade som dem, at der ikke fra min Side kunde siges noget til, at Militærudgifterne vedblive at stige, da jeg jo selv har været med til i nogle Aar som Militærordfører for Venstre at forsvare den Kendsgerning, at man maa bevilge de Beløb paa Finansloven, som resultere af de Love, der ere vedtagne af Rigsdagen. Men dette behøver ikke at have til nødvendig Følge, at vore Militærudgifter vedblive at stige Aar for Aar. Det er naturligt, at man fra Regeringens Side søger at modbalancere en saadan Stigning paa det militære Budget, som er Resultatet af ny Love, derved, at man anviser Beparelser paa andre Punkter. Dette maatte en forstandig økonomisk Administration af vort Militærvæsen være i Stand til, og da man fra alle Sider erkender, at det Militærvæsen, vi nu have, er uanvendeligt — ja, en Gang har Forsvarsministeren gjort Indvending mod en saadan Udtalelse fra min Side, men denne Indvending kan der sikkert ikke tillægges dybere Betyd-